

Izhaja v Trstu

vsako soboto opoldne.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Uredništvo in upravnništvo
ul. del Lavatoio
št. 1, I.

TELEFON 18-67.

NARODNI DELAVEC

Posamezne štev. se prodajajo po 6 vin

Inserati se računajo na milimetre v širokosti ene kolone, in sicer po 8 vin. za vsaki mm. Za več nego 10kratno objavo pa po dogovoru.

Naročnina za celo leto K 4.—; za pol leta in za četrt leta razmerno.

Glasilno „Narodne delavske organizacije“ v Trstu.

Vabilo na naročbo!

Vse člene »N. D. O.«, kakor tudi vse naše prijatelje in somišljenike vabimo, da se naročijo na naš list. Naročnina znaša za celo leto K 4.— in to s poštnino, oziroma z dostavljanjem na dom vred; za pol oziroma četrt leta razmerno. Naročbe sprejema uprava »Narodnega delavca«, ki je v uradih »N. D. O.«, ulica del Lavatoio 1, I.

Vera je v nevarnosti!

Kje? Na Francoskem, na Turškem, na Kitajskem ali v Patagoniji? Ah, kaj! Pri nas na Slovenskem, v Trstu, v okolici, na Bregu, v Istri! Ali je mogoče, da je vera, vera v Boga, to tajinstveno čustvo celo najprimitivnejših narodov pri našem ljudstvu v nevarnosti? Je, je! In z njo morala! Ljudstvo je podivjano, treba vse reformirati na krščanski podlagi, vse, vse, sicer bo naš narod kaput! Za božjo voljo na kaki podlagi pa smo bili do sedaj? Na mohamedanski? Od kedaj pa je to slovensko ljudstvo, ki sicer glede pobožnosti nima kmalu para na svetu postalo brezverno? Ali je res vsa naša morala pri hudiču? Kaj prašaš? Vera je v nevarnosti, zato se ti, slovensko ljudstvo, preosnuj na krščanski podlagi in — basta!

Kdo pa to pravi? Apostoli preporeda v Kristu grede po deželi in glej, oni ljudstvu odpirajo oči, ki niso do sedaj videli zmote. In ti proroki prihajajo od tam, od koder je izšla luč — iz ljubljanske megle — in spreobračajo naše ljudstvo, da ga preporede v Kristusu. Kajti tam v zaobljubljeni deželi, na Kranjskem, se je skoraj se ljudstvo že spreobrnilo, preporedilo v Kristusu, tam je vera že rešena, tam vlada najčistejša morala, tam ni več greha, tam poidejo vsi naravnost v nebeski kraljevstvo. Zato so se oni angeljski čisti možje, katerih vera in morala odseva iz evangelija, ki mu tam „Slovenec“ pravijo, usmilili nas in rade volje so se odzvali klicu modrih mož, ki so plakali nad zgu-

ljenim ljudstvom v Sodomi in Gomori, ali po slovenski povedano, v Sv. Ivanu, Šklednju, Ricmanjih, Borštu, Dolini, Boljuncu itd., ter poslali svoje učnike med nas, da kažejo ljudstvu pravo pot.

In glej, proroki so prišli. Šli so od kraja do kraja ter učili ljudstvo, ki je verovalo, a ni dosedaj znalo, da je vera bila v nevarnosti. In začeli so to ljudstvo preosnavljati na krščanski podlagi, ono, ki je dosedaj mislilo, da je krščansko. In prirejalo se je shode, na katerih se je zasedalo sovraštvo med bratom in bratom, da se reši vero. Gazilo se je v blato vse, kar je narodu prej bilo sveto, kajti ne njegova narodnost, ampak vera je v nevarnosti. In na shodih in v časopisih je padalo žveplo in ogenj na moze, ki so dosedaj vodili ljudstvo in zanj trpeli, propovedalo se je sovraštvo proti njim, nevaležnost, obrekovalo jih — na krščanski podlagi.

„Izobraževali“ so ljudstvo: pljuvali na ljudi, metali kamenje in človeško blato — na krščanski podlagi. In ako je kje šlo malce opolzlo, tedaj je naučil „Slovenec“ ali „Zarja“, kako se zna lagati — na krščanski podlagi. Učili so tudi, da treba posvetiti makar v najsvetejše privatno življenje onih, ki nočejo ničesar vedeti o novih prorokih, in ako se tam ne najde nič pohujšljivega, pa iznajti častikrajo — na krščanski podlagi. In ker vera in morala sta bili v nevarnosti, je bilo treba ustanoviti posojilnice — na krščanski podlagi, štacune — na krščanski podlagi. In ker ona drobtinica šole, ki jo nam daje družba Sv. Cirila in Metodija, ni v rokah prorokov, se je napovedalo proti isti uničevalni boji, da bi se ljudstvo odnarodilo in pneumnilo — na krščanski podlagi.

To vno se dogaja na Kranjskem in se hoče vpeljati med nas v imenu vere in preporeda v Kristusu. In sedaj prašamo: Sta-li bili vera in morala res kedaj v večji nevarnosti, nego sedaj, ko so nastopili proroki in napravili iz teh dveh svetinj molzno kravo za svoje nečedne namene? Kdo je kedaj gazil več v blato vero in moralo, nego ti kramarji, ki so oskrnili hram Gospodov in napravili iz njega tržišče za svoje strankarske namene.

Kaj je krščanskega v postopanju teh ljudi? Ni li vse njihovo počenjanje naravnost negacija krščanstva?! Oni, ki se jejo sovraštvo, hočejo preporejati ljudstvo v Kristusu, ki je učil ljubezen do bližnjega in odpuščanje nasprotnikom! Pa kaj je njim mari za vero, za moralo? Ljudstvo, pristopi k njim, več od tebe ne zahtevajo; za vero te potem nihče ne praša. — Saj imajo celo med svojimi poslanci, notorične brezverce! Kdaj pa so se kedaj proroki brigali za nji h ovo vero? Ali če nisi z njimi, in če veruješ iz globočine svojega srca in četudi se ravnaš po krščanski mo-

deželah, kjer predstavlja agrarni element znatnejšo politično moč, kakor n. pr. v Avstriji. Pomislimo le na sedanjo borbo agrarcev proti uveljavljenju trgovinske pogodbe s Srbijo. Dasi je upliv iste na razvoj gospodarskega blagostanja agrarcev neznamen in obstoja isti upliv poglavitno v tem, da se nižim slojem, posebno delavcem, pocenjuje naravnost bajkovito draginjo mesa, ne da bi se s tem občutljivo oškodovalo tukajšnje agrarne producente, so agrarci z vso odločnostjo napovedali vojno tej trgovinski pogodbi in jo pobijajo z vsemi sredstvi.

Enako nas uči borba med Ogrsko državno polovico, kakor zastopnico agrarnih elementov, in Avstrijo, kakor zastopnico precej močnih industrijskih elementov.

A kdo trpi pri vsem tem v prvi vrsti? Delavec! Vsaki dan mu prinaša žalostno skušnjo, da kupna sila njegove mezde postaja z ozirom na tržne cene najpotrebnejših živil vedno manjša, da mu vsaki dan preostaja manj sredstev v zadovolženje drugih, in posebno duševnih

rali, vendar te kamenjajo in ti grenijo življenje, — češ da si proti veri!

Zakaj? Ker jim za vero ali moralo sploh ni mari, marveč za svojo stranko; njim je za to, da širijo delokrog svoje stranke, da se poveča njih politična moč, ki zopet le služi gospodarskim interesom vladajoče klike prorokov. In da to dosežejo, zlorabljujejo vero, stavijo v nevarnost obstoj naroda in preprečajo razvoj delavstva.

Ali mi smo te ljudi spoznali in mi, ki se borimo za blagobit našega slovenskega delavstva, hočemo te pijavke na našem narodu iztebiti z vso energijo. Kajti ako ne bo kmalu konec njih divjanja, bo zares v nevarnosti vera, narod in delavstvo.

Agrarno demagoštvo.

Vsa politična javnost v Avstriji stoji pod močnim vtisom dogodkov zadnjih dnij. Skrajna razburjenost in bojno razpoloženje v krogu „agrarcev“ na Dunaju, na Nižem Avstrijskem in v drugih severnih kronovinah, razni protestni shodi, žuganje z obstrukcijo v prihodnjem zasedanju parlamenta in slednjič — last not least — demisija poljedelskega ministra. Trezen človek bi nehoté pri tem mislil, da tu gre res za odbijanje nevarnega atentata na živlenske interese kmečkega gospodarstva, za nekaj, kar je vredno gesla „borba za biti ali ne biti“. Temu ni tako. Vse sedanje konvulzivno in skrajno napihano gibanje je provzročila v svoji sedanji obliki ozirom na interese „agrarcev“ nedolžna trgovinska pogodba s kraljevino Srbijo. Reaktiviranje te pogodbe, nehanje katere se je toliko časa moralo obžalovati ne samo v „višjih“ krogih kapitala, nego, in povdarjamo posebno, v prvi vrsti v krogih revnih slojev, proletarijata, industrijskega delavstva, je provzročilo vso sedanjo gonjo, ki je bolj smešna, nego resna. Znati treba, da je trebalo svoječasno ponoviti trgovinsko pogodbo s Srbijo, glasom katere bi se Srbiji dovolilo uvažanje določenega števila goveje živine in prašičev.

Radi neopravičenega humbuga, ki so ga prirejali agrarci, je vse nastojanje vlade in delavstvu naklonjenih slojev, da se sklene nova trgovinska pogodba in s tem koristi toliko domači industriji, kateri naj bi se odprla pot do tržišča v Srbiji, kolikor revnim slojem, katerim naj se zagotovi vsaj kolikor toliko ceneje meso po uvažanju goveje živine iz Srbije, oziroma zagotovi delo v industrijskih podjetjih po izvažanju fabrikatov v Srbijo, ostalo brezvspešno. Napočil je hud boj proti trgovinski pogodbi, škodljiva carinska vojna med Srbijo in Avstrijo. To stanje je trajalo do 1. septembra t. l. čez dve leti. Spoznavajoč res-

potreb. To — tesnosrčna agrarna politika — je eden prvih in glavnih vzrokov današnje bede delavstva. To se je začelo splošno spoznavati in se splošno povdarja, da so vse borbe delavstva za dosego izboljšanja mezde sicer potrebne, ampak, da izboljšanje mezde ne zagotavlja še delavstvu tudi izboljšanje njegovega splošnega gospodarskega stanja. Kakor hitro namreč raste višina mezde, porase tudi cena živlenskih potrebščin. Potrebno je torej, da delavstvo samo poseže odločno vmes v določevanje cene živil, oziroma v pocenjenje istih za delavstvo. Kako se more to doseči? S tem, da delavci sami postanejo producenti, s tem, da vzamejo v svoje roke izdelovanje in pridelovanje živil, s tem, da osnujejo tozadevne zadruge.

Zadružništvo, to je ona pot, kivetegne spremeniti dosedanje kriče razmerje delavstva in priboriti mu stanje, v katerem bo delavec zadovoljčen ne samo v pokritje prvih živlenskih potreb, ampak tudi v zadovolženje njegovih duševnih in stanovskih zahtev.

nost situacije in zavedajoč se velike škode ki jo vsled tega ex lex stanja trpi toliko domača industrija kolikor ljudstvo, pred vsem delavstvo, si je minister predsednik Beck smatral od začetka za svojo dolžnost, da z vsemi močmi pripomore preko skajlovja agrarcev trgovinski pogodbi do uveljavljanja. V to svrhu si je pred vsem izposloval od parlamenta v zadnjem zasedanju, pravico, da uveljavi trgovinsko pogodbo potom naredbe na podlagi takozvanega pooblastilnega zakona. Po tej poti je hotel ministerski predsednik skleniti vsaj začasno trgovinsko pogodbo s Srbijo, dočim bi državni zbor v jesenskem zasedanju pritrdil definitivni sklenitvi.

Kakor se vidi, tukaj gre za gospodarsko vprašanje, ki globoko sega v življenje domače industrije in s tem tudi industrijskega delavstva. Odpirati državne meje domačim industrijskim produktom je posebno sedaj v času velike depresije in naravnost konstantne brezposlenosti domačega delavstva, ena prvih dolžnosti vsacega treznega za državo in za ljudstvo vnetega rodoljuba. In vendarle takozvani agrarci, ki se tako radi bahajo se svojimi patriotskimi čustvi in ob vsaki priliki povdarjajo svojo zvestobo do državne ideje in do ljudstva, besnijo sedaj, da je kar groza, proti „uničenju“ poljedelstva, ki da se hoče doseči z uveljavljanjem večkrat imenovane pogodbe. To je velika tesnosrčnost, velika brezobzirnost. V navzočem slučaju namreč, ne gre nikakor za zavrnitev kake resne preteče nevarnosti. Treba samo pomisliti, da je v trgovinski pogodbi Srbiji dovoljen kontingent uvažanja v Avstrijo tako neznamen, da bi niti ne zadostoval v pokritje potreb samega Dunaja. Z druge strani so koristi in koncesije, ki izvirajo iz predmetne pogodbe za avstrijsko industrijo nerazmerno znatne. Čemu torej ves ta krik? Dokumentirati na eklatanten način (moč agrarnih magnatov, spravi vse gospodarstvo in politično življenje v odvisnost od agrarnega velekapitala, to je prva in glavna gonilna sila v sedanji kampanji agrarcev. Boj, ki se sedaj bje, ni nikakor boj med industrijo oziroma industrijskim delavcem in malim posestnikom ali poljedelskim delavcem. To je boj obrtnega velekapitala proti velekapitalu grajščakov veleposestnikov in agrarnih velespekulantov. Če se je torej stvar napihnila tako, da izgleda, kakor da je v tej borbi sointeresiran tudi mali kmet in kmečki delavec, potem je to skrajno demagoštvo, ki vabi vse „agrarce“ v nekako sveto vojno za premoč in interese veleposestva.

Radi tega je sedanje agrarno gibanje z našega stališča antipatično in protiljudsko.

Radi tega je pa tudi potrebno, da se vsi zastopniki res potrebnih slojev postavijo odločno po robu karteliranim veleposestnikom. Da gre tukaj res za dobičkarstvo veleposestnikov, izvira jasno iz protestnega shoda, ki ga je dne 1. t. m. priredila agrarna zveza na Dunaju. Znani državni vitez Hohenblum je v skrajno najjavnem demagoškem in na očividnem efekt proračunjenem govoru vabil vse navzoče posestnike, naj kot represalijo na uveljavljanje trgovinske pogodbe povišajo za 2 stot. že itak drago mleko. Dovolj je že rečemo, da je bilo na tem shodu zbranih par sto posestnikov, ki vsak dan pošiljajo na sam Dunaj do 350.000 litrov mleka. To so ti agrarni proletarci, ki se sedaj morajo boriti proti izkoriščanju! Stvar bi bila zelo interesantna, ko ne bi pri vsem tem trpelo in moralo zastaviti svojo kožo edino le delavstvo. Tukaj ne pomagajo nič ne resne, ne fingirane demisije ministrov. Dolžnost je vseh resnih in resnično ljudstvu naklonjenih poslancev, da na zedinjenje „agrarcev“ v svoje interese odgovorijo z zedinjenjem v interes vsega ljudstva.

DELAVCI!

ŠIRITE „NARODNEGA DELAVCA“.

P O D L I S T E K.

Mezda.

Eden prvih vzrokov, da današnje mezde nikakor ne zadoščujejo v pokritje najprimitivnejših živlenskih potreb delavstva, je živahna borba, oziroma nasprotstvo interesov med agrarnim (poljedelskim) in industrijskim življenjem. Samo ob sebi je umevno, da oba imenovana življa stremita v to, da dosežeta premoč nad drugim in da vsej narodni-gospodarski politiki dasta smer, ki odgovarja najbolj njihovim interesom.

Poljedelstvo in industrija sta si nepomirljiva tekmovalca. Dočim ima industrija največji interes na tem, da se odprejo državne meje uvažanju inozemskih pridelkov, ima pa nasprotno poljedelstvo interes v tem, da se to prepreči, ali vsaj otežuje potom raznih protekcionističnih carin, doklad itd. To opažamo posebno jasno v

Gospodarska povzdiga delavskega stanu

Pod tem naslovom razpravljaj je R. Calwer v „Socialistische Monatshefte“ o vprašanju: more-li delavski razred za današnjega kapitalističnega produktivnega sistema zboljšati svoj gmotni položaj in je-li konstatiranje dejanskega zboljšanja v njegovem interesu ali ne? Na obe vprašanji odgovarja pisatelj afermativno.

Uvodom svoje zanimive študije navaja pisatelj: „V strankinih (socialističnih) krogih je nekam obveljala dogma, da ni smeti ozirati se na spremembe v gospodarskem položaju delavskega prebivalstva, ali pa le tedaj, ako imajo te spremembe za posledico poslabšanje položaja. Smatra se za nedopustno novotarijo, ako kdo ugotavlja, da se je položaj delavskega prebivalstva zboljšal ali pa da se boljša. Branijo se proti priznavanju takega dejstva ker se boje spoznanja, da je v okvirju privatnokatoličnega gospodarskega reda možno zboljšanje gospodarskega položaja delavskih slojev. Kajti menijo, da s tem priznanjem izgubijo eno poglavitnih orožij v emancipacijskem boju delavstva. Češ: ako se zares boljša položaj delavskih slojev že ob današnjem gospodarskem redu, potem pojema v delavcih navdušenje za razdiranje tega reda. — Naj bo to naziranje pravilno ali krivo, o tem nam ne more dati odgovora nikaka teorija, marveč najprej preiskava dejanskih odnošajev. Vsaka teorija se mora vjemati z istinitostjo. Ako je teorija v protislovju z dejstvi, treba jo odpraviti, ali pa spremeniti.“

Po tem nasproti Marxovi (in socialno-demokratski oficijelni) teoriji obuboženja (Verelendungstheorie) precej razkolniškem uvodu dokazuje pisatelj na podlagi statistike, da se gospodarsko stanje delavstva (na Nemškem) zares boljša. Kakor pri nas na Avstrijskem, tako so tudi na Nemškem za take preiskave na razpolago le podatki o mezdah zavarovanih delavcev; pri nas pri teritorialnih zavarovalnicah proti nezgodam, tam pri strokovnih zavarovalnicah. Leta 1896 je bil povprečni letni zaslužek delavca na Nemškem M 672,68, v l. 1906 pa M 1027,59. Nominalna mezda se je torej od l. 1895. — 1906 povišala približno za 37%.

Seve, to ne zadostuje, kajti treba izračunati na spremembah kupne vrednosti denarja, da-li se je realna mezda povišala ali znižala. Z drugimi besedami: Ob enem s povišanjem mezd se je povišala istočasno tudi cena drugega blaga, izlasti življenjskih potrebščin, tako, da se je l. 1895 z eno marko nakupovalo več blaga nego l. 1906; treba torej preiskati, more-li delavec z današnjo nominalno večjo mezdo dobivati na trgu realno tudi več blaga. Ako je to dokazano, je ob enem dokazana dejanska gospodarska povzdiga delavskega stanu.

Interesanta je metoda, ki se je poslužuje Calwer, da izračuna spremembo kupne moči denarja ozirom na konsum. Poznamo, pravi množico najvažnejših vrst blaga, ki prihajajo letno na trg in večinoma tudi prehajajo v konsum. Kvantitete teh vrst stojijo med seboj v gotovem razmerju, tako, da na pr. po kvantumu prihaja na 3,29 delov pšenice še le 0,70 delov svinjine, pač pa 64'84 delov premoga. Ako postavimo sedaj kakor konsumno jednoto 100 ton blaga in ako poznamo vzajemno razmerje poedinih konsumnih snovi med seboj, treba le delež teh poslednjih na enoti pomnožiti z dotično tržno ceno in dobimo vsakojasni trošek za konsumno jednoto. Po tej metodi izračunava se trošek za konsumno jednoto (na Nemškem) na 461,55 M v l. 1895, na 5281,02 M v l. 1901 in na 5662. — M povprečno v letu 1906. Od l. 1895, do l. 1906. se je torej cena blaga povišala približno za 22,59%. Ker se je pa pri gornjem računu uporabilo cene veletrga, pridodava se k temu razmerju še maksimum 2,41% na račun zaslužke posredovalne in detajlne trgovine, tako, da bi povisek iznašal k večjemu 25%.

Razlika med povišano nominalno mezdo (37%) in povišano ceno blaga iznaša torej 12%, povprečno torej na leto 1%. S tem je dokazano, da se je realna mezda delavca povišala.

Isti račun je n. pr. za Češko še bolj ugoden, ker izkazuje povprečno 1,8% letnega povišanja realne mezde.

Položaj delavskega stanu se je torej izboljšal, in to celo v okvirju današnjega gospodarskega reda. Ta „današnji gospodarski red“ — pravi pisatelj — ni konečno nič drevenelega, marveč je podvržen neprestanemu spreminjanju. „Današnji gospodarski red“ se je že n. pr. od l. 1895. bistveno spremenil. Čisto liberalni princip privatno kapitalističnega reda je že v veli-

kem delu izgubil svojo moč in veljavo ter jo bo izgubljal vedno bolj. Gospodarski razvoj ne čaka na določeni dan, ki naj pomenja konec privatno-kapitalistične dobe in začetek socialističnega reda, marveč spreminja gospodarski red svoj značaj postopno in počasi.

Zato je nesmiselno prikrivati delavstvu pravo stanje stvari, ali celo propovedovati o stalnem obuboženju delavskih mas, kakor to delajo oficijelni socialisti v proslavo omahujočih stebrov marxizma: teorije obuboženja, proletarizacije in konečne katastrofe. Narobe, po mnenju Calwera škoduje to prikrivanje in zavijanje dejanskih odnošajev, ker v škodo delavstva moti jasni pregled na delavskem trgu, kjer se po razmerju ponudbe in popraševanja do ločuje višina mezde. Na drugi pa, ako se pripoveduje delavcu, da se njegov položaj boljša, se vzpodbuja v njem le ljubezen in vera do organizacije.

Stroga kritika socialista Calwera proti ortodoksnim socialistom, katerim je še vedno milejša teorija nego resnica, velja v neki meri tudi proti našim socialistom. Dokazuje nam pa ob enem, da je organizacija delavstva pripomogla istemu do resničnega zboljšanja njegovega gmotnega položaja. Organizatorično delo je torej eminentno socialno, da, v najširjem smislu celo socialistično delo, ki nikakor ne mora biti v zakupu strogovernih propovednikov precej majajočih se teorij.

Politični razgled.

Železninarski kartel in praški škandal.

Praška občina pripravlja se za to, da zgradi skupaj s predmestji nov vodovod. Ze dolgo časa, predno je upravni svet za praške vodovode sklepal o stvari, se je javnost bavila z vprašanjem, kdo naj dobi naročilo, da zalaga občino s potrebnimi vodovodnimi cevmi, katerih je treba za čez 3 milijone kron. Edini zavodi, kateri morejo v monarhiji izdelavati to blago, so razna železninarska podjetja, ki pa so med seboj združena v kartel. Ta kartel diktira cene, ker ga naša carinska politika brani pred uvažanjem enakih izdelkov iz inozemstva, in zlorablja ta svoj monopol na skrajno oderuški način. Tudi ravna se svojim delavstvom uprav po mačehovski, ker zlasti kvalificirani delavci v tej stroki ne morejo najti nikjer družega zaslužka, ako jih zapodi z dela kako kartelirano podjetje.

V tem kartelu je zastopan izključno nemško-židovski kapital in zato postopajo kartelirana podjetja se skrajno nestrpnostjo proti vsem slovanskim narodom; njih tovarniške naselbine so naravnost filijalke skrajno teroristične velenemške propagande.

Umevno je zato, da se je češka javnost upirala proti temu, da bi ravno ta kartel dobil to večmilijonsko dobavo cevi. Na upravni svet za praške vodovode je bila prišla tudi ponudba se strani francoskih železninarskih tvornic v Pont-a-Mousson, katera ponudba bi bila, ako bi ne bilo ogromne prevoznina in uvozne carine, mnogo ugodnejša, nego ona oderuškega kartela.

Nemški kartel, v čegar službi je vsa nemško-židovska žurnalistika v Avstriji, je vodil strastno agitacijo v svoj prid in slednjič, ko je videl, da ves terorizem ne pomaga, je dan pred odločitvijo začel z razkrivanji, ki naj kompromitirajo vso češko javnost. Toda kljub temu, ali pa morda ravno radi tega je upravni svet sklenil, da sprejme ponudbo francoskih tvornic.

Razkrivanja Kestranka, generalnega ravnatelja največega karteliranega podjetja, „Praške železninarske družbe“, so vzbudila povsod velikano-ko senzacijo. Ako ista slovnijo kolikor toliko na resnici, potem so se nekatere osebe zares infamno hotele okoristiti pri kupčiji na račun narodnih interesov. Prizadet je v prvi vrsti mladočeški drž. poslanec in praški mestni svetovalec dr. Černohorsky, ki bi bil oni, ki je po skusil pri tej aferi izsiliti od kartela 5% provizijo za upravni svet praških vodovodov in 2% procentno provizijo zase. Ob enem z njim so tudi prizadete druge osebe. Češka javnost je brez razlike strank skrajno ogorčena radi tega afarističnega postopanja teh ljudi in sili iste, naj se sodbenim potom poskusijo opravičiti. Zato bo imel ta mali Panama za posledico nebroj procesov pred sodišči.

Ta korupcijska afera, ki tako ne ljubo kompromitira nekatere javne činitele na Češkem, je mogla zrasti le iz onih privilegiranih in nekontroliranih korporacij, kakršni so naši občinski zasopi. Le splošna volilna pravica ali vsaj izdatna kontrola se strani izdatno zastopanih manjših more

napraviti konec temu afarizmu nekaterih brezvestnih ljudi, ki zlorablajo svojo javno funkcijo v svoje privatne koristi. Tako se dogaja pač povsod, ker lopovov nikjer ne manjka. To je ravno ono, čemur se pravi kamora.

Ali gonja kartela proti češki javnosti, ker je en člen mestnega zastopa pregrešil in z njim nekateri drugi privatniki, je največja hinavščina, ki si jo moremo misliti. Treba le pomisliti, da je kartel naravnost simbol korupcije. Korupcijske provizije, subvencije žurnalistiki, podkupovanje javnih funkcionarjev od najnižih do najviših, ali pa skrajni terorizem, to je način, kako kartel dela svoje ogromne „kšefte“. Ako bi se hotelo pisati kake memoare o raznih velikanskih korupcijah tega velekapitalističnega podjetja, bi tega bilo dovolj za celo biblioteko.

Da pa se je nemško-židovsko časnikarstvo, ki služi kartelu, vrglo s tako vehementno silo na češko javnost, je iskati razloga le v političnih vzrokih. Ravno tako hinavsko je tudi kričanje o poškodovanju domače industrije in infamne so grožnje kartela, ki preti z represalijami s tem, da odpusti od dela ogromno število čeških delavcev. Ravno letos so si razna dunajska in tirolska podjetja nabavila za preko milijona kron železnin v inozemstvu, a nihče ni črhnil. Ker pa se niso hoteli Čehi vdati nemško-židovskim železninarskim baronom, pa revolucijonirajo ves svet, češ, da so Čehi proti domači industriji.

Da, ta krasna domača industrija! Domače oderuštvo je to! Kartel, ki diktira na trgu cene železnin, je ravno največji oškodovatelj domače industrije. Cene železa so skrajno pretirane in zato ovirajo razvoj onih industrij, ki so odvisne od dobave teh produktov. S svojim velekapitalom pa dela nemožno vsako konkurenco.

Interesantno je tudi pogledati, kakšen je, sicer tako rado raztrobentani patrijotizem teh milijonarskih pijavk. Sam poveljnik mornarice, grof Montecuccoli, je moral na lanskih delegacijah konstatirati, da železobaroni zaračunavajo dobave za državo za 25% dražje nego zasebnikom. Mi bi mogli tako naročevati oklope za vojne ladje bolj ceno v Ameriki, nego v Avstriji. Tako se kartel obogati vsako leto za milijone in milijone na račun davkoplačevalcev in ti milijoni povečujejo le že itak ogromna bogatstva Rothschildov, Guttmannov, Lerchenfeldov in družih tacih multimilijonarjev.

Proti kartelu treba torej napovedati boj do skrajnosti. Zlomiti moč kartela, ki nevsmljeno odira državo, domačo industrijo, pred vsem pa delavstvo, je pa možno le s tem, da se mu strga iz rok njegov sedanji monopol. Hitra pomoč bi bila v tem, da se odpravijo obrambene uvozne carine, tako, da bi kartel moral stopiti v izdatno konkurenco z enakimi podjetji v tujini. Ali tu bi bila nevarnost večja, da bi se avstrijska železninarska produkcija znižala in bi radi tega trpelo ravno delavstvo. Zato je edina prava pomoč proti kartelu v tem, da država sama prevzame v svoj monopol železninarsko produkcijo.

Za monopoliziranje te industrije, kakor tudi vseh drugih veleindustrij, morajo nastopiti vsi oni, ki jim je zares za blagor delavstva in splošnosti.

Morejo li socialni demokratje glasovati za državni proračun?

Spor o tem važnem vprašanju politične taktike bije se v nemški socialni demokraciji z neobičajno strastjo. Do sedaj so povsod socialni demokratje stalno glasovali proti vsakemu proračunu, češ, da bi v nasprotnem slučaju priznali upravičenje dosedanjega državnega ustroja, ki služi le v povspesevanju kapitalizma. Ali že lansko leto so virtemberški soc. dem. poslanci v parlamentu tega nemškega kraljstva kar na svojo roko, ne da bi bili vprašali centralno vodstvo stranke z Bebelom vred za svet, glasovali za proračun. L. tos hočejo socialni demokratje tudi v drugi jugonemški državicih posnemati virtemberške kolege. Radi tega seveda spor v stranki. V tem sporu pojavlja se tradicionalna razlika med južnimi in severnimi Nemci. V teh poslednjih najdemo pri vseh strankah intran-igenco do brutalnosti in pedanteriji, v onih prvih pa ono slavno „Gemütlichkeit“. Radi tega so jugonemški socialisti pripravni nast-pati bolj koncilijantno in iz taktičnih razlogov tu pa tam glasovati za vladno, dočim stojijo severnemški (pruski) socialisti na stališču dogmatične negacije.

Na Turškem

so še vedno v medenih tednih zlate svobode. Zlata vsaj v primeri k dosedanjemu brutalnemu despotizmu. S hvalevredno ener-

zijo nadaljuje sedaj vsegamogočni mladoturški komitè svojo delo očiščevanja. Stari špiceljni in grabežljivi paše morajo drug za drugim zginiti iz svojih mastnih mest. Zato naj si bo reakcija kakršnasibodi, sledovi sedaj vršče se mirne revolucije ostanejo neizbrisni.

Nadaljujejo tudi pobratimstva med raznimi narodi v otomanski državi. Mladoturki, da si zastopniki turške nacionalne ideje, so vendar tako previdni, da strogo naglašajo enakopravnost vseh narodov. Temu raju in veselju bo sledila gotova reakcija, ali zdi se, da se bodo vsaj stvari od sedaj naprej razvijale normalno, in ne več — po turški.

Poglaviti moment svobodoljubnega gibanja v Turški, je ojačenje turške sile nasproti inozemstvu. Velesile so nazaj poklicale svoje žandarmerijske oficirje, inštruktorje itd., ker svobodne države ni smeti ponižati kakor — kako Turčijo v prejšnjem izdanju.

Razvoj na Turškem je sploh nekaj tako velevažno zgodovinskega, da bo spremenilo vso evropsko zunanjo politiko. Z velikim zanimanjem smemo zato slediti stvarim, kako se tam doli razvijajo.

Bosna,

je po božji in avstrijski milosti poslednja dežela v Evropi, ki nima še konstitucije, ampak trpi že pod jarmom birokratičnega absolutizma. Vendar so dogodki na Turškem vplivali vsaj v tej smeri na avstrijske oficije, da se ne upajo več kategorično trditi, da ni prebivalstvo v Bosni še zrelo za ustavo. Menda že! Ako so Turki v Mali Aziji, ki jih je dosedaj vzgajal le brutalni despotizem, zreli za parlamentarizem, bodo pač tudi Bosanci in Hercegovci za to dobri, pri katerih izvršuje naša monarhija 30 let svojo tako raztrobentano kulturno funkcijo.

Nekaj se torej hoče že letos ukreniti in skupna vlada pripravlja že ustavni načrt, ki ga predloži delegacijam na prihodnjem zasedanju. Kaka bo ta ustava, se ne ve! Ali zdi se, da bo to vse skupaj bore malo. Govori se o trgovinskih zbornicah in okrajnih zastopih: to še davno ni konstitucija.

Avstrijska diplomacija tastira tudi teren, ali bi se dalo rešiti vprašanje aneksijske okupiranih dežel.

V tem pogledu širijo se v zadnjih dneh neki tajni glasovi, ki bi dali soditi, da je vlada postala nenavadno koražna in da pripravlja veliko presenečenje. Vederemo!

„Narodni Delavec“

je na prodaj v sledečih tobakarnah:

- Može**, ulica Miramar št. 1.
- Schmelzer**, južni kolodvor.
- Furlan**, ribji trg.
- Stanič**, ulica Molin piccolo št. 14.
- Sekovar**, trg pred „Narodnim domom“ št. 6.
- Lavrenčič**, trg pred „Narodnim domom“ št. 1.
- Hreščak**, Campo Belvedere št. 1.
- Magolo**, ulica Belvedere št. 49.
- Gržina**, Rojan št. 8.
- Eggenberger**, trg S. Giovanni št. 4.
- Kersten**, ulica Acquadotto št. 2.
- Pipan**, Ponte della Fabbra št. 1.
- Trevisan**, ulica Fontana št. 22.
- Gramaticopulo**, trg Barriera vecchia št. 5.
- Bubnič**, ulica Sette Fontane št. 14.
- Bruna**, ulica del Rivo št. 14.
- Brosch**, Campo S. Giacomo št. 15.
- Rončelj**, ulica S. Marco št. 26.
- Hrast**, ulica delle Poste št. 7.
- Bruna**, ulica SS. Martiri št. 9.
- Raunacher**, Campo Marzio.
- Podboj**, ulica Giulia (Bošket).
- Prosen**, sv. Ivan št. 337.
- Tobakarna**, v „Narodnem Domu“ v Barkovljah.

DOMAČE VESTI.

Vse one, ki so dobili naš list na ogled, a ga ne vrnili, prosimo, da bi nam čim preje mogoče vpslali naročnino.

Dr. Rybář obdrži svoj mandat. V zadnjih dneh se je bliskoma razširila vest po Trstu, da je dr. Rybář položil svoj državnozbornski mandat. Vest je bila povsod sprejeta z neutajljivim žalostnim presenečenjem in s strahom, da bi narodna stvar in zlasti važna rešujoča se vprašanja pri tem ne trpela. Kakor je razvidno iz

današnje „Edinost“, je dr. Rybář opustil to nakano in s tem žrtvoval svoje lastne interese koristi naše skupne stvari. Mi pozdravljamo z veseljem ta srečni konec te domače krize. Vemo, da so kljubu splošnemu neomajnemu zaupanju, ki je uživa dr. Rybář pri svojih volilcih in pri vseh tržaških Slovencih sploh, bili njegovi osebni vzroki jako tehtni. Storil je zopet osebno žrtvo in mi mu tega ne pozabimo nikdar.

Shoda minole nedelje v Borštu in v Ricmanjih. Ta dva shoda sta bila taka, kakor se jih po deželi vidi le malo. Že ko so tržaški člani N. D. O. dospeli na postajo Boršt, jih je tam čakalo radostno presenečenje: na postaji je čakalo več Ricmanjcev z godbo in z njimi je bil tudi vrli ricmanjski župan g. Ivan Berdon. Še na postaji se je dogovorno sklenilo, naj se vrši prej shod v Borštu in potem še le v Ricmanjih, in ne nasprotno, kakor je bilo s prva določeno.

Tržaški izletniki in Ricmanjci so torej odkorakali z godbo v Boršt, kjer se je na prostornem vrtu gostilne g. Kosmača vršil shod, katerega se je vdeležilo obilo število Borščanov. Tov. predsednik dr. J. Mandić, ki je otvoril shod, je v krasnem govoru opisal postanek, razvoj in pomen „N. D. O.“ ter povedal kakšni so njeni cilji. „Dokler se nismo uveljavili kakor narod — je dejal —, se misimo mogli dovolj intenzivno baviti z gospodarskimi vprašanji! Ko smo pa vsaj deloma dosegli to, da smo se kakor narod uveljavili, tedaj smo pa takoj stopili na ekonomsko polje. Nastala je „N. D. O.“, ki hoče združiti vse slovenske delavce v močno falango. „N. D. O.“ hoče delovati ne le na narodnem, ampak tudi — in sicer v prvi vrsti — na gospodarskem polju. Tudi v Borštu je taci, ki, dasi so posestniki, morajo vendar delati na mezdo, da si zagotove obstanek.

Ne le, da morajo obdelovati zemljo, ampak morajo celo v mesto na delo, da si prisluzijo kak novčič. In zato so delavci Borščani naprosili „N. D. O.“, naj priredi v Borštu shod v svrhu vstanovitve podružnice! — Govornik je razlagal, kako „N. D. O.“ deluje na prosvetnem polju: vstanavlja in bo vstanavljala knjižnice, izdaja lasten list in prireja predavanja. — Omenil je, kako Borščani vozniki delajo za razne podjetnike, katerim potem ostane večji del dobička. Vozniki naj si vstanove vozniško zadrugo, ki naj potem najemlje delo mesto dosedanjih podjetnikov. Na ta način bodo vozniki ne le delojemalci, ampak ob enem tudi delodajalci: delati bodo popolnoma samo zase in noben podjetnik si ne bo polnil žepov ob njihovem delu. — Povedal je, da „N. D. O.“ ni klerikalna, pa tudi ne liberalna: njej je mar le korist delavstva.

Na to se je oglasil za besedo g. učitelj Urbančič. Rekel je, da je njemu, ki je tri leta služboval v Borštu kakor učitelj, dobro znano, kako mora o skoraj vsi posestniki iz Boršta v mesto za delom, da prehranijo sebe in družine in da je zato absolutno potrebno, da se organizirajo. Če kapitalisti čutijo potrebo — je dejal —, da se združujejo v večje družbe, toliko bolj morajo čutiti to potrebo delavci. Če imajo kapitalisti opraviti z enim samim, si pravijo, da je to mravlja, ki jo lahko pohodijo in potepajo; če pa nas je mnogo skupaj, tedaj se nas vstrašijo in nas ne morejo več teptati! — Priporočal je torej zadrugo voznikov.

Za tem je govoril tovariš podpredsednik Jaklič, ki je omenjal, kako grozno konkurenco delajo domačim delavcem regnikoli. Priporočal je torej delavcem, naj se že radi te konkurence organizirajo.

Na to je gov. predsednik J. Mandić zaključil shod. Ljudstvo je ves čas pazno sledilo izvajanjem govornikov ter jim tu pa tam burno pritrjevalo. Takoj po shodu je pristopilo nekaj delavcev iz Doline, ki so bili prišli v Boršt na shod, in ti so prosili, naj bi „N. D. O.“ priredila dne 8. t. m. enak shod pri njih v Dolini.

Uro pozneje se je vršil shod v Ricmanjih. Shod je otvoril in mu predsedoval ricmanjski župan g. Ivan Berdon. Po primernem pozdravnem nagovoru, je g. Berdon dal besedo predsedniku „N. D. O.“ dr. Josipu Mandiću, ki je tudi tukaj poslušalcem razlagal, kako in zakaj da je navstala „N. D. O.“ ter jim pojasnil njeno delovanje, njene namene in njene cilje.

Za njim je govoril tov. podpredsednik Jaklič. Sledil mu je Čeh brat Skalák, ki ga je ljudstvo burno aklamiralo, ker je v njem videlo zastopnika žilavega in na vseh poljih tako naprednega češkega naroda. Govoril je še tov. Perušček, na kar je ricmanjski župan, g. Berdon, zaključil shod.

Shoda se je bilo vdeležilo tudi pevsko društvo »Ilirija«, ki se je po shodu z domačim, ricmanjskim pevskim društvom „Slavcem“ vrstilo v pevanju narodnih pesmi. Obenem je pa zabavo razveseljevala tudi ricmanjska godba. Ko so ob 9. uri tržaški člani „N. D. O.“ odhajali nazaj v Trst, so jih vsi Ricmanjci z godbo vred spremili na postajo.

Obljuba dolg dela. Pišejo nam: Na shodih za zadnje državnozbornske volitve nam je poslanec sodrug Škabar obljubil, da nam bode v najkrajšem času sezidal delavske hiše in menda tudi delavski dom. Ker smo smatrali besede gospoda poslancu za resne, smo bili popolnoma preprčani, da bodo ta stanovanja vsaj do 24. avgusta t. l. gotova. Mi smo našo dolžnost storili napram Vam, da smo Vas namreč volili, ker to je bil prvi in glavni pogoj, da nam sezidate hiše. Torej storite tudi Vi kar ste nam obljubili, ker drugače bomo morali reči, da ste figamož.

Nekoliko Škabarjevih volilcev.

Iz c. kr. glavnih skladišč. Naša notica v zadnji številki je zadelala na najbolj občutljivi del telesa priganjača Sosicha. Takoj v ponedeljek je nastopil ta modri mož v podobi maščevalca s tem, da je poslal za tisti dan z dela 30 premikačev, češ, da je malo dela; toda pri tem je pa zasolil sam sebi pošteno zaušnico in dokazal, da sploh ni sposoben za službo, ki jo opravlja. Sreča ali nesreča je hotela, da je bil ravno v ponedeljek tako velik promet, da so morali dotični premikači, ki so bili v službi, delati čez uro, za kar se jih je moralo seveda tudi posebno plačati. Gospod Sosich, le tako naprej, da bodo vsaj tudi vaši predstojniki izprevideli kakšen mož da ste.

Moderna kultura! Na tržaških vogalih vabijo veliki letaki z golobjo sliko na kaj kulturno in še bolj plemenito zabavo v Benetkah, namreč na streljanje golobov. Ono odlično buržoazijo in aristokracijo, ki se zbira v ta namen, je pač lahko sram, da si na tako žalosten način svoje dolgočasje zbija z brezsmiselnim mučenjem vbojih živalic. Doslej smo čuli le, da je bilo streljanje golobov posebna privlačna točka za sarajevske kopelji, s katerim se je hotela ponašati avstrijska kultura Bosne. Za njimi šepajo tedaj žalostne Benetke s tem novodobnim vzvišenim lovom, ker najbrže ne privlačujejo več one razvaline beneške dovolj tujcev. A seveda, za tako živinsko pobijanje vbojih ptičev, za to agitirajo pridno tudi razni listi, ker tu se gre za kapitaliste, a nič jih ne moti, da pri tem tako rado denuncirajo in obtožujejo kakega surovega kočijaža, ako biča malo več svoje konje, da si vsaj svoj vsakdanji kruh zasluži. Takrat plemenitih vzdihanj in britkih solzic ne manjka radi brezsrčnosti proletarca, ali golobje streljanje to je kulturno in moralno.

„Delavski list“ zna vse — pa je „aus“! Kaj bo z nami? On zna celo tajne razloge, zakaj je hotel dr. Rybář položiti svoj mandat. Vesté zakaj? Ker se mu protivijo „N. D. O.“ in njene „pajacade“. (Tudi besede, ki bo še drago stalo naše socialiste!)

„Delavski list“ pa jo je enkrat fino pogruntal! Njegova modrost ne zna ni konca, ni kraja!

„Narodni delavec“ tlači prav hudo želodec naših p. n. sodrugov. Boli jih resnica, ker žarek svetlobe je preveč močan za njih slepe oči. Ni jim treba segati po „nikakem besednjaku“. Ali zapomnijo naj se „enkrat za vselej“: mi bomo ne le proti vam, ampak tudi proti vsem drugim brezobzirni obrekovalci — ki povedajo resnico v obraz. In nič ne bo koristilo, ako tudi se detronizirani patentirani obrekovalci in teroristi delajo sedaj tako, kakor da bi bili sama — nedolžna jagnjeta.

Zakotni shod jugoslovanske socialne demokracije. Pred par dnevi se je vršil v gostilni veterana g. Krašne v ulici Giovanni Boccaccio shod skupine II, uslužbenecv kurilnice c. kr. priv. južne železnice. Na tem shodu je moral zopet Jože Kopač konstatirati, da se število njegovih brumnih poslušalcev rapidno krči. Dasiravno se je na vse mogoče načine agitiralo in je sam načelnik kurilnice podpisal poziv za shod, ki je bil cel teden nabit v veži kurilniške pisarne, se je odzvalo samo 31 delavec. Na shodu se je zopet po stari navadi napadalo „narodnjake“ in „krumirje“, da je kar curkoma pot tekel Kopaču od čela. Tako je prav, prihodnjic boste imeli še bolj obiskane shode, ako boste pridno napadali „narodnjake“. Sodrugi, zapomnite si dobro, da kri ni voda!

Opazovalec shoda.

Kislo grozdje. Stranka ljubljanske megle je mislila, da ima že ves Breg v svojem žepu. Liberalno strahovlado so

strli v Dolini, v Boljuncu so že bili bolj doma kakov v kaki idijotski gorenjskih vasi; v Borštu so že imeli svoj generalni štab. To vse so si morali vsaj misliti kranjski klerikalni backi, po slavni pisavi velikoga vojskovodje Trde... Trseglava. Možakar je koval v „Slovencu“ take „tele...grame“, da se je zdelo, da imajo že deželnozbornski mandat v žepu. To je morala vladati radost v črnuškem Izraelu. Pri nas pa smo se topili v solzah — smeja, ko smo čitali te novodobne „veni, vidi, vici“. Pri nas je namreč presneto malo takih trogloditov, nad katerimi bi mogla vladati stranka, ki se opira na ljudsko neumnost.

Ali v zadnjem času je „Slovenec“ kar vtihnil in se celo jezi na „Edinost“, ker vedno piše o slavni klerikalni „vspehih“ na Bregu. Ker je njemu neljubo govoriti, pa želi, da bi tudi drugi molčali. Poznamo mi svoje „ptiče“! Ako ima „Slovenec“ nekje 0.0001 vspeha, potem pa zna pisati kar po cele kolone za par tednov. Ali zdaj mu je grozdje postalo kislo in zato je modro vtihnil. Največ pa mu ležijo v želodcu uspehi „N. D. O.“ na Bregu, o katerih sam čuti, da pomenjajo zanj... cappotto!

Slednjic se bodo menda tudi kranjski netopirji prepričali, da v Trstu in njega okolici izgleda malce drugače, kakor pa v kakem od Boga pozabljenem kranjskem gnezdu.

Slavnost v spomin Josipa Godine-Verdeljskega, domačega zgodovinarja in pisatelja, se bo vršila jutri ob 3. uri popoldne na Vrdeli. Po odkritju spominske plošče bodo pevka društva proizvajala svoj program. — Delavci, častimo svoje može!

Narodni pipčarski klub od Sv. Jakoba priredi svoj zabavni večer v gostilniških prostorih g. Babčiča danes zvečer ob 8. uri s petjem in primernimi nagovori. Pričakuje se obilne vdeležbe tudi od strani drugih organiziranih delavcev šentjakobskega okraja. Dobival se bo pri tej priliki tudi sobotni Narodni delavec.

Delovanje N. D. O. v Trstu.

V Puli bo ob 10. uri zjutraj jutri v nedeljo velik shod v „Narodnem domu“ z dnevnim redom: „Predstojice deželnozbornske volitve v Istri in N. D. O.“. V Pulo pojde tov. predsednik dr. Mandić.

V ponedeljek zvečer ob 8. uri v prostorih „Konsumnega društva“ pri sv. Jakobu se bo vršil shod za ustanovitev konsumne zadruge.

Shod v Dolini se bo vršil v torek dne 8. t. m. na splošno željo Dolinčanov.

V soboto 12. t. m. bode v prostorih „Narodnega doma“ pri sv. Ivanu shod voznikov v svrhu ustanovitve zadruge za okolico. Začetek ob 8. uri zvečer.

Priljubljeni odbor za podružnico v Ricmanjih se je sestavil iz sledečih delavcev: Predsednik Josip Pregarc; podpredsednik Miha Kuret; tajnik Ivan Berdon; odborniki: Bernard Žuljan, Ivan Bonano in Miha Berdon.

Obrtno sodišče.

Hude posledice nevrnjenja delavske knjižice.

Neki mehanik je bil odslovljen iz službe pri neki tvrdki, ali pri tem mu niso vrnili delavske knjižice, dasi jo je on zahteval.

Nato je tožil mehanik tvrdko in je zahteval od nje 5 K na dan do povrnitve knjižice, navedši, da je moral zapustiti delo, ki je je bil dobil pri drugi tvrdki, zavoljo tega, ker ni mogel, kakor je njegova dolžnost, izročiti delavske knjižice.

Sodišče je ugodilo tožbi in je bila tožena tvrdka obsojena plačati tožitelju 5 K na dan do povrnitve knjižice.

Delavsko zavarovanje.

II.

Pri bolniškem zavarovanju in pri zavarovanju za onemoglost in starost povzročajo dolžnost zavarovanja osebne razmere zavarovancev. Vsak delavec in vsaka delavka, ki stoji napram delodajalcu v službenem razmerju, ki je za svoje delo bodi si kakorkoli plačan, in ki ima opraviti v tuji delavnici, je podvržen zavarovanju. Izvzeti od obeh zavarovanj bi tedaj bili:

1. Domovni delavci, domovni in mali obrtniki in mali km-tje, t. j. tisti, ki dobivajo delo od delodajalca na dom v svoja stanovanja, ki so pa vendar s slednjim v trajnem delavskem razmerju.

2. Po glavnem načelu delavskega prisilnega zavarovanja vse one osebe, ki imajo nad K 2400 letnih dohodkov. Vendar pa je upati, kakor smo uvodoma omenili, da se bo to načelo raztegnilo do K 3600 letnih dohodkov.

3. Osebe, ki ne delajo pri enem in istem delodajalcu več nego tri dni. Vendar bi pa bil opaziti tukaj nazadek proti že obstoječem zakonu, ki sprejema tudi nestalne delavce, duinarje, ki so zdaj tu, zdaj tam; dotične osebe bi se pripuščale k prostovoljnemu zavarovanju, katerega se pa loti, kakor nas izkušnje učijo, le malokdo. Nestalni delavci tvorijo v trgovskem obrtu večji del vslužbenecv, a kakor vemo posebno dobro mi v Trstu, tvorijo isti ob enem največji del skrajni bedi izpostavljenega delavstva.

4. Kmetijski in gozdarski delavci in družine.

5. Osebe, ki izvršujejo opravilo, ki je podvrženo zavarovanju, le v stranskem obrtu.

6. Pomorsko brodarstvo, za katero bo pa najbrž potrjen poseben zakon. Pravi se, da je tozadevni načrt vže pripravljen. Vederemo!

Od starostnega zavarovanja bi bile po novem zakonu izvzete sledeče osebe:

1. ki so na drug način preskrbljene za starost in onemoglost.

2. ki niso še stare 16 let oziroma ki so prestopile 60. leto.

V inozemstvu zakon sicer ne pozna teh mej navzgor, toda naš zakon komentira to s tem, da bo ta omejitev v prid dotičnim osebam, ki imajo zaradi visoke starosti prav malo upanja, da bi dobile pravice do rente. — Ravno tako tudi ne bi se mogel tisti zavarovati, ki bi še le po 60. letu vstopil v tako delo, kjer velja zavarovalna dolžnost.

3. ki ne dobivajo plačila v gotovini. Tudi ta točka je sporna, kajti namesto denarja se lahko dobivajo naturalije, ki prezentirajo isto. Tukaj se radi oblike, očitvidno, žrtvuje — stvar!

K neugodnem zavarovanju so privzeti rudniki in delo v delavnicah stavbinskih stranskih obrtov. Izvzeti bi pa bili:

1. Izmed stavbinskih stranskih obrtov steklarji, ključavničarji, tlakarji in sobni slikarji.

2. Kmetijski in gozdarski navadni stroji. Za poljedelce se zahteva, da se jih zavaruje samo pri nevarnih strojih.

3. Pri obrtih, kjer se ne izdelujejo in ne obdelujejo prometne stvari, tiste osebe, ki ne delajo pri parnih kotlih ali motornih strojih. To bi bile n. pr. pisarne, trgovski obrti, gostilne i. t. d.

Pri neugodnih zavarovanjih velja sploh načelo, da se zavaruje le tiste delavce, kojim proti obratna nevarnost v večji meri. Radi tega so tudi izključena dela malega obrta, male trgovine, domačih del in duševnih pozivov.

Odgovorni urednik: ALOJZIJ TABAJ.
Lestvica in izdajateljica: NARODNA DELAVSKA ORGANIZACIJA v Trstu.
Tiska: TISKARNA „EDINOST“ v Trstu.

Zahvala.

Pod pisani odbor „N. D. O.“ se priščno zahvaljuje sl. „Rojanskemu konsumnem u društvu“, za podarjeni znesek K 40.— na korist svojega podpornega zaklada.

TRST, dne 2. septembra 1908.

Odbor „N. D. O.“

Književne novosti.

GREGORČIČ: **Poezije**, zv. IV. K 2-20
vezano „ 3-20
GOVEKAR: **„Dobra gospodinja“**,
gospodarska knjiga za naše mlade
gospodnje, vezano 2-30
„Štiri ruske slike“, povesti —60
BENEŠ: **„Brođskovski odvetaik“**. 1-50
Kip Gregorčiča 4—

Vsakovrstne mašne knjige po raznih cenah.

Balončki v narodnih barvah po raznih cenah.

NOVOST! NOVOST!

Nakiti za dvorane in vrte pri

:: zabavah ::

v belo-mo dro-rudeših barvah, komad po 4 metre dolg stane po 40, 50, 60 in 80 vinarjev.

Vse te knjige, papir in potrebčine se dobivajo v

Slovanski knjigarni in papirnici

Josip Gorenjec

TRST. — Ulica Valdirivo 40.

Gostilna
 konsumnega in gospod. društva
„JADRAN“
 se toplo priporoča slavnemu občinstvu za mnogobrojem obisk.
 Toči se črno istrsko in dalmatinsko vino in belo vipavsko.
 Postrežba točna. Cene zmerno.
 Dobro došli kliče
 udani
Viktor Koslô, krčmar.

Slovanska knjigovoznica v Trstu
ANTON REPENŠEK
 ul. Cecilia št. 9.
 priporoča se sl. občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela od najpriprosteje do najfinejše vrste.
 Postrežba točna in solidna.

Krojač Pavel Kočever
 se priporoča članom „N. D. O.“, bratom Sokolom in vsemu sl. občinstvu. — Izvršuje vsakovrstne obleke, kakor tudi sokolske kroje. Postrežba točna, cene zmerno. Svoji k svojim!
Pavel Kočever, krojač
 TRST, ulica Nicolô Machiaveli 13, TRST.

Anton Jerkič, odlikovani fotografski atelje za moderno slikanje
GORICA, Gosposva ulica št. 7.
: ELEKTROFOTOGRAFSKI ATELJE ::
TRST, Via delle Poste št. 10.
 SVOJI K SVOJIM!

Podpisani priporoča članom „N. D. O.“ svojo dobro znano
„Kavarno Trieste“
 v ulici del Belvedere 47
 kjer bodo našli na razpolago vsakovrstne slovenske, italijanske in nemške časopise.
Teodor Marcos.

Podpisani priporoča svojo
GOSTILNO
 v ul. dell'Istria 658
 kjer toči najizvrstnejša istrska vina in dalmatinski opolo. Postreže lahko tudi z mrzlimi in gorkimi jedili.
G. Babič.

Podpisani priporoča sl. občinstvu svojo dobroznano
 gostilno s krasnim vrtom
„Al buon ritrevo“
 v ulici Stadion št. 19,
 kjer toči kraški teran prve vrste, najboljše istrsko belo in črno vino, poleg tega izvrstno vipavsko in tudi dalmatinsko vino, kakor tudi Dreherjevo pivo ter more poslužiti z domačo kuhinjo kakor tudi z mrzlimi jedili. — Posebno ugodno za delavce.
 Za obilen obisk se priporoča rodoljub
Andrej Furlan.

Podpisani naznanjam slavnemu občinstvu da sem odprl novo
 trgovino z manifakturnim blagom
 v Rojanu (via di Rojano) št. 2,
 kjer imam na razpolago najraznovrstnejše manifakturno blago
 po najnižjih cenah.
 Priporočam se za obilen obisk
Hugon Schmidt.

Podpisani priporoča sl. občinstvu svojo dobroznano žganjarno
 v ulici Miramar št. 1., nasproti kolodvoru južne železnice in
 žganjarno ex Počkaj
 na vogalu ulice Cecilia in ulice Carlo Ghega, kjer toči najpristnejši krajski brinjevec, vipavski tropinovec in prve vrste slivovec itd. Ima na razpolago tudi razne sirupe in druge likerje.
Ferdinand Pečenko.

Kdor hoče piti dober
teran
 ali dober
: vipavsko :
 ali pa najbolje
istrsko vino
 naj se oglasi v gostilni pri »STARI BRESKVI« ki je last Hinka Kosiča v ulici del Belvedere 17, kjer dobi tudi najizvrstnejšo kuhinjo in vse to po najzmernejših cenah.

Prva slovanska brivnica
 v Trstu.
 Priporočam slov. občinstvu u mestu in v okolici svojo higijenično vrejeno
**: slovansko :
 brivnico**
 v ulici Saverio Mercadante št. 1
 (blizu Slovanske knjigarne).
Vekoslav Gjurin
 brivec.

Podpisana priporoča sl. občinstvu svojo gostilno
„Pri rojanskem hribu“
 v Rojanu za cerkvijo,
 kjer toči najbolje
vipavsko, črno istrsko in domače Škuretovo vino
 po jako zmernih cenah.
 Ima na razpolago tudi pivo Göss.
 Točna postrežba.
Antonija Mesesnel.

Podpisani priporočam sl. občinstvu in tov. članom „N. D. O.“ svojo dobro znano gostilno
Andemo de Franz
 v ulici Geppa 16
 kjer točim pristno vipavsko po 80, na dom po 72 st. liter in črno istrsko vino po 72, na dom po 64 st. liter, kakor tudi Krnovo pivo. Postrežem tudi lahko ob vsaki uri z najizvrstnejšo kuhinjo in z mrzlimi jedili.
Tovariš Josip Furlan.

Prevode vsakoršnih spisov ali tiskovin iz slovenščine ali hrvaščine na italijanščino ozir. nasprotno, oskrblja v tem polnoma izvežbana oseba. Naslov v uradih »Narodne delavske organizacije« ulica Lavatoio št. 1, I.

Katarina Vatovec
 priporoča sl. občinstvu svojo
gostilno „Pri Detelji“
 v ulici Belvedere 7
 kjer ima na razpolago najbolja vipavska in istrska vina. kakor tudi izvrsten kraški teran in Dreherjevo pivo. Posluži lahko z mrzlimi in gorkimi jedili.

: NOVO POGREBNO PODJETJE :
 v Trstu, ul. Vincenzo Bellini 13, telefon 1402
 tik cerkve sv. Antona novega.
 Bogato preskrbljeno z najlepšo in vso pogrebno opravo. Mrtvaški vozovi na izbero, za prireditve vsakovrstnih pogrebov.
 Lastna izdelovalnica in zaloga vencev in raznih ovetlic itd.
 Prodaja vsakovrstnih predmetov mrtvaške stroke. Zaloga voščenic sveč, z lastno tovarno. — Prodaja na debelo in na drobno.
 Sprejema naročila za prirejanje pogrebov na deželno in v inozemstvo.
VODSTVO.

Pozor Slovenci!
V. Dobauschek Edina prilika!
 TRST, ul. Giosuè Carducci 11 (prej ul. Torrente), TRST.
 Velika zaloga zgotovljenih oblek za moške in dečke
 kakor tudi perila in vsakovrstnega oblačila za moške.
 Vsled postopne sezone prodajam vse blago, ki je imam v zalogi po jako znižanih cenah.
 Izvršuje se naročila za moške obleke po meri.
 Zaloga črnih klobukov za moške. Govori se slovensko.

Delniška glavica: **OSREDNJA BANKA** ČEŠKIH HRANILNIC Vlog okoli: **85,000,000**
K 10,000,000. Podružnica v Trstu — Piazza del Ponterosso 3. Naslov za brz.: SPOROBANKA.
 Telefon 19-95.
4 1/4 % vloge na knjižice. **4 1/4 %** Vloge na tekoči račun do
 Menjalnica. BANČNO TRGOVANJE VSEH VRST. — Premijene vloge po 4 3/4 %
 Centrala denarnih zavodov avstro-ogrskih. — Izdaja sirotinsko-varne 4% bančne obligacije

JADRANSKA BANKA v TRSTU
 Via della Cassa di Risparmio št. 5 (lastno poslopje)

KUPUJE IN PRODAJA VREDNOSTNE PAPIRJE (RENTE, OBLIGACIJE, ZASTAVNA PISMA, PRIJORITETE, DELNICE, SREČKE i. t. d.) VALUTE IN DEVIZE PREDUJMI NA VREDNOSTNE PAPIRJE IN BLAGA LEŽEČE V JAVNIH SKLADIŠČIH.	Eskompt menic in inkaso, borzna naročila SAFE-DEPOSITS Promese k vsem zrebanjem. — Zavarovanje srečk. Menjalnica	4 1/4 % VLOGE NA KNJIŽICE. — TEKOČI IN ŽIRO RAČUN — VLOŽENI DENAR OBREŠTUJE SE OD DNE VLOGE DO DNE VDIGA. : : : : STAVBNI KREDITI - KREDITI PROTI DOKUMENTOM VKRČANJA. — — —
---	---	--

Uradne ure: 9 — 12., 2-30 — 5.30. — Brzjavil: „JADRANSKA“ — Trst. — Telefon: 1463 in 793.